

Fredrik Sandberg

*Småskolans ABC-bok lämpad efter Ljud-
och Skriffläse-metoden af Fredrik Sandberg,
Folkskoleinspektör och utn. Seminarii-Rektor*

Andra omarbetade och tillökta upplagan. Norrköping. Lithografiska Aktie Bolaget 1869.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Umeå universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Umeå universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
<https://lb.se/författare/SandbergF/titlar/SmåskolansABCbok2/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb11617468-faksimil>

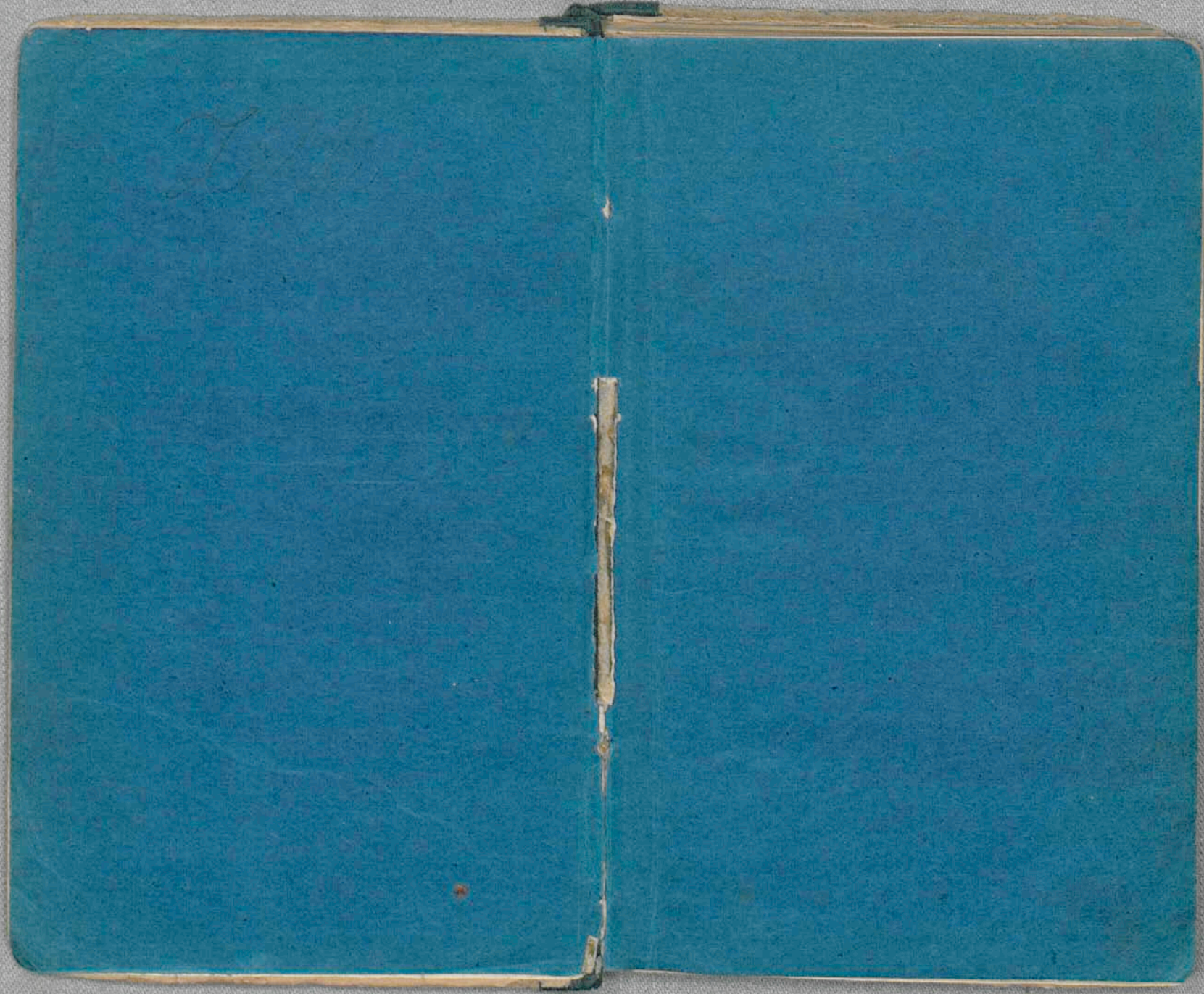
2^a Upplagan.

SMA-SKOLANS ABC-BOK

lämpad efter
Hjuld och Skrifsläse metoden
af
Fredrik Sandberg.

Pris. 60 öre.

Elisabet Thoman
Den 31 August 1873.

2258

SMA-SKOLANS ABC-BOK

lämpad efter

Hjrd-och Skrifläse-metoden

af

Fredrik Sandberg

Folkskoleinspektör och utn. Seminarii-Rektor.

Andra omarbetade och tillökta upplagan.

NORRKÖPING
Lithografiska Aktie Bolaget

1869.

Erinran till läraren.

Den egentliga skrifläse-undervisningen inledes genom vissa förberedande öfningar.

Förberedande skrif-öfningar. Barnen lokaliseras på sina skiffertaflor, så att de veta hvad som menas med "till venster", "till höger", "på midten" af taflan o. s. v.; läras att uppfatta (med ögat) och afteckna (med handen) "lodräta", "vågräta" och "sneda linier" (sid. 1); "hårstreck" och "grundstreck" af olika storlek och riktning. Äfvensom "böjda linier" (sid. 2). Slutligen inöfvas det lilla skrifstils-alfabetets **grundformer**: "låg", "hög" och "under-stapel"; "låg underböjd", "hög underböjd", "öfverböjd" och "dubbelböjd stapel" samt "dubbelböjd stapel med ögla"; "öfverskuren", "underskuren" och "dubbelskuren stapel"; "oval", "vensterböjd" och "högerböjd ovalbåge" (sid. 3).

Förberedande läse-öfningar. Barnen öfvas att uppfatta (med örat) och återgifva (med talorganet) de särskilda delar, hvaraf det sammanhängande talet består (sats, ord, stafvelser, språkljud). Om bokstäfver eller bokstafsnamn talas ännu icke. Språkljuden inöfvas i följande ordning: *a, ä, o, u, ä, e, i, ö, y, r* (icke *ärr*, utan det enkla språkljud, som bokstafven "*r*" betecknar), *l, ng* (det språkljud, som höres efter vokalen, i t. ex. ordet *säng*), *m, n, j, v, g, b, d, tj* (det språkljud, som höres före vokalen i t. ex. ordet *tjur*), *f, sk* (det språkljud, som höres före vokalen i t. ex. ordet *sky*), *s, k, p, t, h*. Vid dessa öfningar utgår man helst från något i bild, i figur uttryckt begrepp, leder barnet till utsägandet af en kort sats derom, hvilken sats sedan upplöses i sina smådelar. Till underlag härvid kunna de i boken förekommande teckningar användas.

De förberedande läse-öfningarna fortgå parallellt med de förberedande skrif-öfningarna. Först sedan beggadera äro avslutade vidtaga:

Egentliga skrifläse-öfningar. Lärjungen göres bekant med ljudtecknen, deras betydelse, utseende och — om man så vill — namn. Hvarje tecken (bokstaf) beskrifves (de enkla grundformerna, af hvilka den består, angifvas) och skrifves med lilla alfabetet af skrifstilen. Ljudtecknen inöfvas i följande ordning: 1:o tecknen för sjelfljuden: *i, u, o, ö, a, ä, å, e, y* (sid. 4—7); 2:o tecknen för de medljud, som hafva egna bokstäfver, och af dessa *a*) de som endast gå emellan grundlinjen och den med henne jemnlöpande, den låga stapelns höjd begränsande linjen: *n, m, r, v* (sid. 8—15), *b*) de som gå emellan och öfver dessa linier: *l, t, d, b, h, k* (sid. 16—27), *c*) de som gå emellan och under dessa linier: *g, j* (sid. 28—31), *d*) de som gå emellan, öfver och under dessa linier: *f, p, q* (sid. 32—37; 3:o tecknen för medljud, hvilka sakna egna bokstäfver: *ng, tj, sk* (sid. 38—40); samt 4:o tecknen för de medljud, hvilka hafva mer än en egen bokstaf: *q, c, s, z, x* (sid. 41—43). I den mån förrädet af ljudtecknen ökas samman-

ställas dessa till ord och satser, hvilka förklaras, skrivas, läsas. När en bokstaf af skrifstilen är väl inöfvad, hänvisas, dock blott i förbigående, till motsvarande bokstaf af tryckstilen. Det stora alfabetet af skrifstilen inläres, och dess användning förklaras (sid. 44—48).

Härefter göras barnen så småningom bekanta dels med de språkliga egenheter, bruk och undantag, enligt hvilka ett och samma språkljud tecknas på flera olika, från den allmänna regeln ("ett eget tecken för hvarje enkelt språkljud") afvikande sätt, dels med ordens uppdelning (sid. 49—59).

Slutligen inläres (genom jämförelse med skrifstilen, användning af lösa bokstäfver, läsning ur boken, afskrifning af de tryckta läsestyckena, o. s. v.) **tryckstilen**, först latinsk, s. k. *antiqua* och sedan vanlig svensk, s. k. **fraktur**.

Vid de egentliga läsestyckena är det af högsta vikt att afse icke blott säkerhet i den mera mekaniska delen af inläsningen, utan äfven uppfattning af och redogörelse för det lästa. Sammanhanget mellan åtskilliga af läsestyckena (t. ex. sid. 55—59, 66—68 m. fl.) får icke förbises. De mindre uppdelningarne äro gjorda till lättnad för lärarens sakliga behandling af stycket.

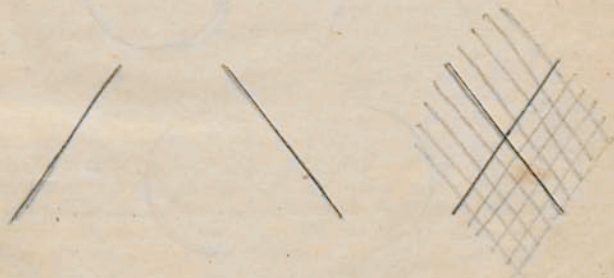
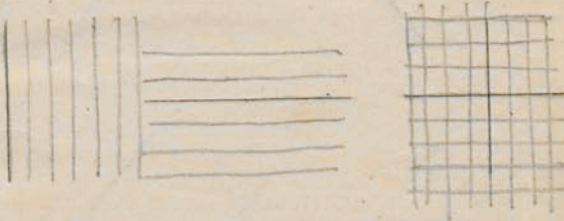
Der en vignett åtföljer läsestycket bör denna förklaras, innan läsningen sker. De här och hvar förekommande frågor och uppmaningar efter de egentliga läsestyckena äro afsedda att gifva anledning till nyttig själfverksamhet hos barnet under lärarens ledning.

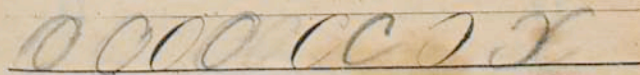
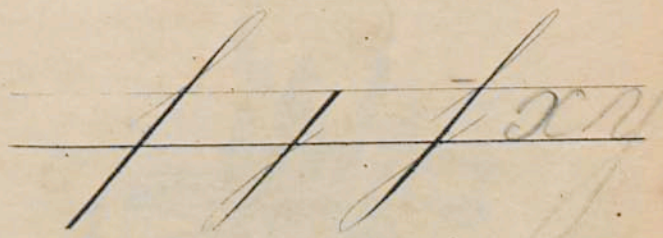
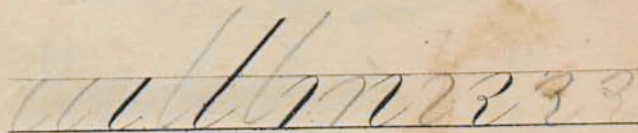
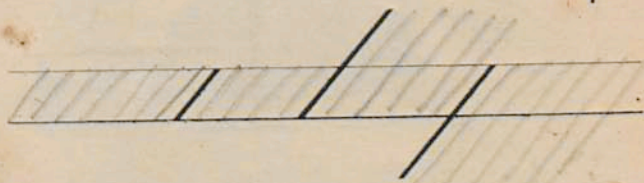
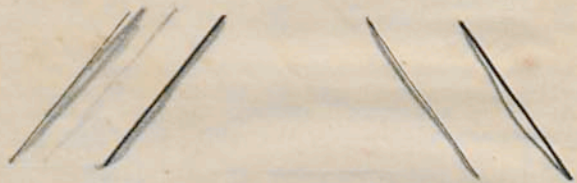
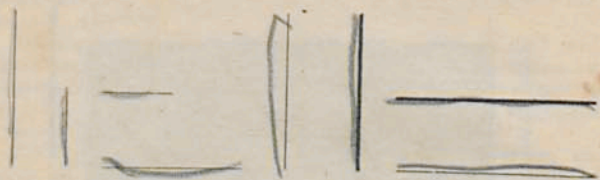
En utförlig anvisning för sättet att förfara enligt ofvan antydda metod samt för användningen af denna ABC-bok, finnes i 3:e häftet af "Små-Skolan".

Sedan en ny upplaga af förevarande ABC-bok, inom en jämförelsevis mycket kort tid, blifvit behöflig, har jag ansett detta såsom i någon mån vittnande om ett växande förtroende till den metod, i öfverensstämmelse med hvilken boken blifvit utarbetad. Men jag har ock ansett det innebära en förbindelse för mig, att vid denna nya upplaga i möjligaste måtto ställa mig till efter rättelse de upplysningar och råd, som erfarne pedagoger i sakens intresse meddelat. Detta är anledningen hvarföre denna 2:a upplaga af "Småskolans ABC-bok" blifvit i vissa delar omarbetad och väsendtligen tillökt.

Enär man i allmänhet ansåg det vara en brist i 1:a upplagan, att den innehöll så få läsestycken med tryckstil, har jag nu sökt fylla denna lucka; varandes jag dervid särskilt tack skyldig Seminarii-Rektor Steinmetz för flera värderika bidrag. Kan boken i dess nuvarande omfång anses vara hvad den, bland annat, syftat att blifva, neml. en lämplig förberedelse till "Läsebok för Folkskolan", då är ock en väsendtlig del af dess ändamål vunnen.

Författaren.

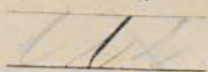

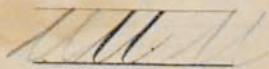
i

i

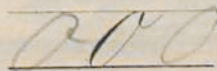
n

u

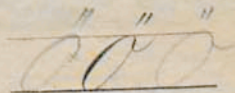
o

o

ö

ö

a

a a a

a

ä

ä ä ä

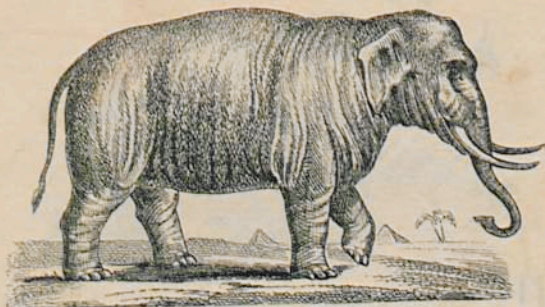
ä

å

å å å

å

e

e e e

e

y

y y y

y

a ä ou
ä e i ö y

n

n

nnnn

na nu

ni ny

an en

in on

en a. en o.

en en. na on.

en o i en a.

en ny o i an.

nu na ni

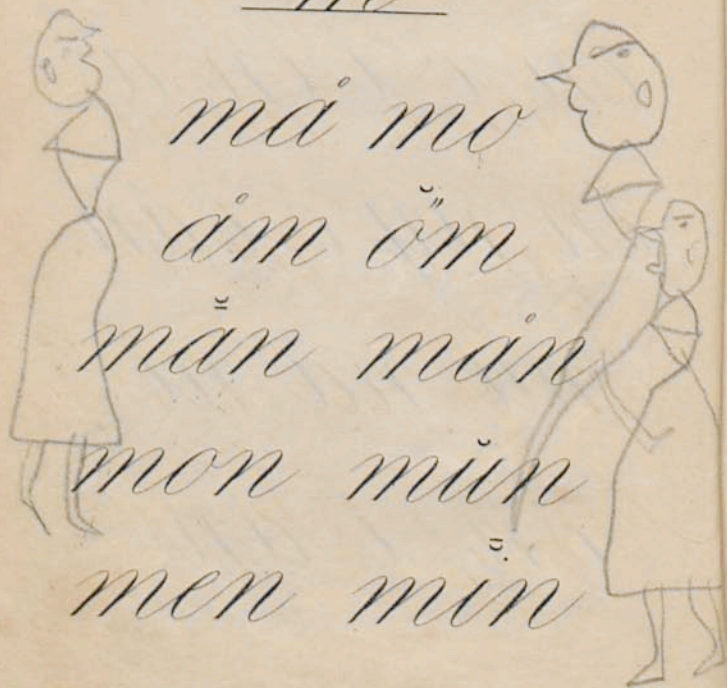
on i an.

m

m

m

mā mo
ām ōm
mān mān
mon mūn
men min

en mo.

en ām. en min.

min mān.

min min.

en ā min mo.

ōm i min mun.

rå rö rö är or
 ur är er ör yr
 rar rår rer rör
 ren när ram
 rem mor mer
 örn arm ärm

nu är ni yr
 ror ni nu i ån?
 en rö är i ån.
 i mon är rönn.
 min mor är rar.
 + en mur. min ren.
 en orm. en örn.
 å min arm är ärr.
 en ärm i en rem.

vi vin
vänn var
var vänn
varm vrå

en äm vin i vrån
ni är min vänn.
var var mor ä önn?
nu ro vi i vår ä.
värm er! vår mor är
önn! är ni nu varm?

..?!

ä ä ö u ä e i ö y
n m r v

lo lä le al all
 al ull it öt
 län len lin lönn
 läm mull mit lär
 lur ler väl aln.

en al. i än är en al.
 må väl! en lam man.
 ler vår vän? en äm öt.
 all ull är len. en lönn.
 ro i lä! en aln. en lo.
 en lär. är än en mil?
 än är mer än en mil.
 i mon är al, alm, lönn.
 mär mor väl nu?
 nu mär mor väl.

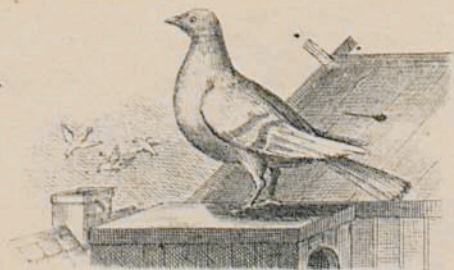
t

t

t

ta ta tö ty åt åt
 ut att ett tät tät
 tut tenn tunn not
 mat matt mitt vät
 vet till tull mynt
 mört allt två tre

ät all mat! ett, två!
 en ta. vår not är lätt.
 min tvätt är vät.
 är ni mätt nu?
 tre mål mat. en rot.
 i vår not är en mört.
 en tät lär två mynt.
 ett nytt ur i ett torn.
 min ta är rätt öm.
 vårt nät är tätt.
 en rätt varm mat.

d

d

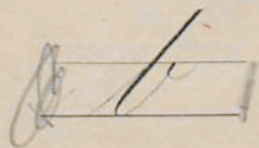
D

då du di dö dy
 ed id däd död näd
 nöd dän dun dän
 rad, råd röd rodd
 rädd vad vid dal
 rand vind dräll rörd

en ny röd, vid arm.
 i år är mer än en id.
 är du trött? en dal.
 vill du ro dit till ön?
 vårt land är varmt.
 en död man vid ett vad.
 i år är dyr tid. med
 vind rör man lätt.
 en röd rand. din tand.
 var mild mot din mor!
 din dräll är rätt dyr.
 min vän, lyd mitt råd!

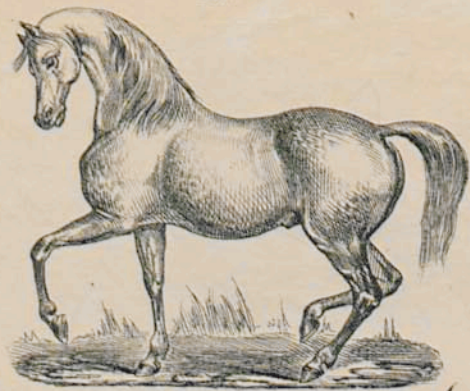
b

b

bo bi by bon byn
 nubb näbb böm bar
 bär bur bär barn bad
 bod bud båt bit bal
 bäl bra bro brun blå
 blad blod blind bly

ett bi. ett bo. en by.
 en tub. ett brunt bord.
 en nubb. bind din båt.
 din bror är ett barn.
 en blind man. en bär.
 barn, låt bli mitt ben!
 bryt en bit bröd till.
 är din bror bra nu? en
 bal ull. ett blått band.
 ett bud med en röd bär.
 bed en bön! en bred bro.
 ett varmt bad. två blad.

h

h

ho hu hö hy hän
 hon har här hör
 här hand hund hit
 het hatt hytt hal
 häl hæl hel halm halt
 härd horn hörn harm

har du häl i din
 hatt! här är ett horn.
 hö är rätt dyrt nu,
 i vår blir halm dyr.
 min hatt är rund.
 här har du ditt hem!
 i din hytt är kett.
 hör hit! har du din
 bror med! här är han!
 har din hund namn?
 din hand är varm.
 nu är du i hamn. halt!

k

 R

f

ko ok ek ök
 rak rik rök
 vak vek lök tak duk
 bok byk hak hök kok
 knut knöl krut klut
 klar rökt bykt krökt

vår ko är brun. ak nu!
 ek åt ett ök. en krökt ek.
 ett kok käl. du är rik.
 här här du nu din bok.
 vår katt är ond. en lök.
 du är bra lik din mor.
 blå duk med röd klut.
 en hök med en krökt kle.
 vill du ha röd lök?
 klar eld i mörk natt.

' i : —
 l t d b h k

g

g

 J

gå gan gam gal gul
 god nog nig måg mugg
 mygg råg rygg våg våg
 vig tag tåg tig tyg tagg
 dag dagg deg bog hugg lugg
 grå gran gryn glad dygd

gå rak i din rygg! min
 bror har en gul bek med
 grön rygg. tig! gå din väg!
 i ett tråg låg grå deg.
 vår grå katt är rätt vig.
 tag hit en mugg öl! hugg
 ved! still mitt hem går
 en bred väg. en hög vägg.
 en hel hög med gryn.
 en glugg i en vägg.
 var glad min vän! guld
 är dyrt. en hög, grön gran.

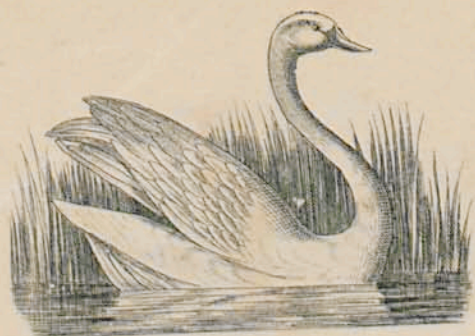
j

f

i

ja jo ju. aj jag jul
 jord maj röj höj
 böj töj dröj nöjd böjd
 njugg djur mjuk mjöl
 mjöd mjölk björk björn

ju mer man lär, ju mer
 man kan. vår jord är
 ju rund. höj din arm!
 han är ju helt matt.
 tag hit en mugg mjöd!
 är du mjuk i din rygg?
 böj din arm! här är
 en hög björk. bär din
 vågmer än ett mått mjöl?
 hon bär mer än tre.
 dröj nu här till jul. du
 är rätt njugg, min vän.
 var nöjd med mjukt bröd!

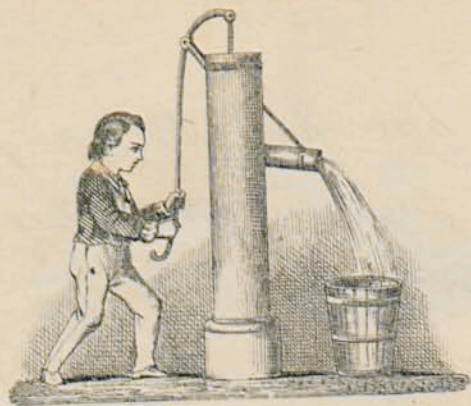

S

F

så se sy syn sön
 sur sal syl sot
 sid sik säg sno sned
 smal svan slut stol
 stor stäl skog skal
 skall skral skrin

se här har du en säg!
 jag säg en stor fik i än.
 snart blir här snö. se
 här har du en stol, sätt
 dig ned en stund! du
 ser ej väl; din syn är frag.
 i än samman en stor svan.
 snart är min skog slut.
 ditt ö är furt, tror jag.
 vill du se ett svart skrin?
 sy din sön så flät du kan!
 tag hit sken, så är du snäll!
 vår haft har stäl i sin sko.

p

p

p

på par pil pöl rop
 rapp rep väp pip
 papp tupp tapp lapp
 läpp plät platt prat
 pryl präl

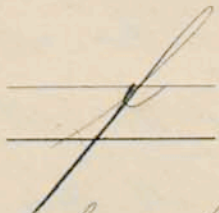
på din duk är ett hål.
 en pil i en stor pöl.
 har du fett en tupp på
 ett torn? håll upp ditt släp!
 bind vår ko med ett rep!
 här har du ett par spö.
 tag hit ett stop öl samt
 bröd med smör på! du
 har ett får på din läpp.
 en stor plät på ett platt
 tak. här skall ditt skäp stå.
 en rund tapp. grå papp.
 en rund pryl. tomt präl.

2
 La det tak

f

f

få fy fin far får
 för fyr fal ful fil
 föl fat fot fog feg
 fisk full samn fri
 fru frans from fröjd
 friskt fly flod flöjt

låt mig få hit min fil!
 kan du få fatt vårt föl?
 en flod full med fisk.
 min far har fullt med får.

f p f

nu har jag lärt mig:
 a, å, o, u, ä, e, i, ö, y,
 änn, ämm, ärr, ve,
 äll, te, de, be, hä, kä,
 ge, ji,
 äff, pe, äff.

ng

ng

ng

ung äng lång tung
 läng ting fäng stäng
 gång dräng ring långt
 är du ung, min vän?
 en lång tang, en gul ring.
 din gång är rätt lätt.
 se här en flät, grön äng!
 hör på vår fäng! vår
 dräng har fått en ring
 kring en lång stäng.

tj

tj

tj

tjur tjut tjäll tjärn
 långt ner åt än till
 hör jag ett fullt tjut.
 min far har en stor, stark
 tjur, ram svart. här
 vid tjärn står vårt
 tjäll; stig in dit!

sk

st

sk

sky ske sken skön
 skör sked skäl skinn
 skytt sköld skymt skydd
 en mörk sky. ske dig väl!
 i höst få vi en rik skörd.
 jag såg ett starkt sken.
 vår katt har fint skinn.
 tag en sköld till skydd.
 vår skytt sköt en falk
 ng. tj. sk. x

q

q

q - k

qvar qvarn qvast qväll
 qvitt qvist

blir du qvar i min qvarn?
 när blir jag dig qvitt? i qväll.
 en qvist ur en qvast.

c

c - k

c

ack veck qvick prick
 tack fuck lack
 han drog en djup fuck då
 han sprang sin väg. en prick,
 två streck, tre veck. ack. så qvickt!

S

S

S-f

os is ös näs nos nys
 fås nys vap lyp fyms
 du har os i din spis.
 ös fås på din stek, så
 blir hon bra. din far
 var nys här; fyms han än?

Z

Z

Z-f

zon zink

vår zon är mer kall än
 varm. har du fett zink?

X

X

X-cks

ax vax fax lax
 tax brax strax
 skär mig en bit lax!
 vax är mjukt. ett grönt ax.
 a, å, o, u, ä, e, i, ö, y,
 r, l, ng, m, n, j, v, g, b,
 d, tj, f, fk, f, k, p, t, h,
q, c, s, x, x.
 a, b, c d e f g h i j
 k, l, m, n o p q r s f
 t, u, v, x, y, z, å, ä, ö

O Ö Y U
o ö y u

V X
v x

A Ä Å N M
a ä å n m

T F C G J
t f c g j

I K H S L
i k h s l

P B R Q D E
p b r q d e

Orm. Öl. Yx. Ur.

Väg. Xx. Lon.

Ask. Ägg. År.

Näbb. Mor. Tyg.

Far. Carl. Grop.

Jul. Is. Krut.

Hund. Sol. Lind.

Pil. Bät. Ring.

Zvarn. Duk. Eld.

I. Mitt barn! Gud är din vän. Han är dig när, han är god. Allt ser han, allt vet han, allt kan han.

II. Far är snäll; han vill mitt väl. Mor är snäll; hon vill mitt väl. De stå vid min säng, då jag i qväll ber min bön till Gud.

III. Se här är din bok! Läs nu en bit! Rätt bra! Till jul skall du få en ny bok. Far jag en ny bok? Ja, du skall få dig en ny, fin bok. Tack, min far!

III. Kan du ta hit min säg? Hon är vifst för tung, tror jag. Bed då Carl, han är ju rätt stark. Far Pål gå med mig? - Ja.

III. I dag ha vi snö. Ah, så kallt! Tag på dig bra, så skall du få gå med mig ut. Värma dig först här vid vår spis. Sen få vi gå.

III. Har du sett vår katt? Du må tro, att han är fin. Vig är han med. När han vill, tar han skutt på skutt. Röd är han på sin nos samt

svart på sin frans.

III III Utt, ut! Nu ha vi vår.
En varm sol, en klar luft.
Följ med till vår skog! Se,
hur grön han står! Vid
bron i ett träd ser jag
en hök. Ond är han nog,
fast han är rädd. Nu
flög han sin kos.

1 7 4 0 6 9 8 3 5 2
1. 7. 4. 0. 6. 9. 8. 3. 5. 2.

+ - × : =

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90.
100. 1000.

å = o

Fär. Ål. Käl. Ock. Son. Tjog.

1. Om du är män om din tid,
skall du få en ny rock. Stekt
ål får du ock sammt ett tjog
ägg. Vill du ha en boll, min son?

å = e

Ägg. År. Här. Der. Fem. Egg.

2. Det är ej allt guld, som är
gullt. Se der fem mynt! Ej
ett bland dem är guld. Här
är ett, som är likt jern.

3. Lata barn lära ej lätt att
läsa. Min son, laga, att du är
flitig, lydig, fedig, snäll!

k - g - g - c - ck - ch
Ko. Qvarn. Sagt. Carl. Lack. Och.

4. I. Kom Carl! så skall du få
gå med till vår qvarn. Jag
har förr en gång sagt dig,
att det är der, som man
mal mjölet. Du skall ock der få
se en stor vigt, som man
väger fäd och mjöl med.

II. Tag hit en qvast och
sepa bort mjölet från
mina skor. Tack skall du
ha! Nu är det bra.

III Ställ nu qvasten der borta
i vrån och kom med mig!

j - g - gj - hj - lj
Jag. Gök. Gjörd. Hjort. Ljus.

5. Jöns gick en gång ut på en
grön äng. Der fick han se
en liten get. Hon gjorde
språng som en hjort och
hade långt, ljus ragg.
Hon var ett snällt djur, såg
rolig ut och lekte gerna.

6. Då det är vinter och
kallt, går björnen ej ur
sitt bo. Han faller i djup
sömn och ligger så hela
vintern utan att äta. Det
säges då, att han går i ide.

v - f - hv - fv

Väg. Uf. Hval. Hafva.

7. Ett får betade på en äng.
På ett berg stod en varg.
"Kom upp till mig!" bad vargen.
"Jag ville hafva litet ull
af din pels, för jag har fått
värk i en tand; till lön
skall jag blifva din vän."
11. "Nej tack!" sade fåret. "Jag
vet nog, hvad som blefve min
lott, om jag ginge upp till
dig. Du är en falsk vän, och
den, som är sådan till finnes,
är jag rädd för."

ng - n - g

Lång. Vink. Lugn. Regn.

8. "Kläng ej få der, Iven!" bad
hans mor. Dock kröp han upp
på ett plank. I en blink
föll han ner. Nu gret Iven-
men för sent. Lyd räd!
9. Carl var en flink pilt. Han var
tidigt vaken och klädde sig firt.
I regn och snö sprang han till
skolan, men sade aldrig, att han frös.
Johan åter låg hålist i sin säng
och sof samt kom gerna för sent
till skolan. Han glömde, att lång
förrn gör ej vis man.

tj = kj = k.

Tjäder. Kjortel. Kyrka.

10. Lisa hade i tjugo år
tjenat på samma ställe, och
barnen i huset hade henne
kär. De ville och gerna göra
den gamla någon glädje.
Emma, som märkt, att Lisa
börjat se illa, köpte henne en
psalmbok med grof stil uti.
Anna sydde henne en kjortel
af tjockt ulltyg att hafva, när
hon skulle gå i kyrkan, och
Per köpte henne en kedja för
tjugo öre.

fk - fj - skj - stj - sch
Sky. Sju. Skjut. Stjert. Klatsch.

11. Hans, en liten gosse om
sju eller åtta år, hade en
sjuk mor.

1. "Ack," tänkte han, "huru
skall jag kunna göra min
kära mor något godt?"

Sedan han forgsen fultit
der en stund, reste han sig
hastigt upp och sade: "nu
vet jag det." — Derpå
skyndar han ut.

II. Snart hade Hans en korg i sin hand och gick så ned till deras trädgård, som låg vid stranden af en vacker sjö. I denna trädgård hade han sitt eget lilla land för blommor och bär.

III. Några sköna rosor hade nyss slagit ut. Dem skar han af och lade i korgen. Sedan bröt han några stjelkar af en vinbärsbuske, på hvilken stora klasar af mogna bär suto. Dessa samt några körsbär lade han också i sin korg.

III. Glad gick han sedan in och

sade sakta till sin moster: "får jag gå till staden." Gud skall skydda mig, ty jag vill göra mamma godt." "Du får väl gå; men skynda dig åter." Strax var Hans på väg med sin korg på armen.

III. Då han nu sprungit ett litet stycke, kom der en man, som skjutsat en herre, och köide i lunk efter honom. "Du måste hafva brådtom, kära barn," sade den gode mannen till Hans. "Lätt dig upp hos mig, så skall du få äta i min schäs." Snart var Hans i staden.

III. Sedan han höfligt tackat

mannen, gick han skyndsamt till torget. Der sålde han sina blommor, stjelkar och körsbär och fick därför sju små slantar af silver. Men hvad menen I väl, att Hans gjorde med sina pengar?

||| "Det ringer," sade någon till en läkare, som satt och skref vid sitt bord. "Skicka ut pigan," blef svaret, "och låt henne se efter, hvem det är." Strax kom pigan in och sade: "det är en liten gosse, som står der och vill tala med Eder." "Låt honom komma in!"

||| Hans gick dristigt fram och

sade: "var så snäll och kom hem till min sjuka mor. Jag har bedt Gud, att jag må kunna göra henne godt. Härre kom! Jag kan ock gifva Eder pengar därför."

||| 1. Inom en stund voro de båda på väg till gossens hem. Solen hade sjunkit ned, men tusen stjernor lyste, och i sin själ var Hans så hjertans glad.

(1) Sent kom väl Hans hem, men den hjälp, som modren fick, kom ej för sent. Efter några dagar blef hon åter frisk, och lille Hans glömde ej att tacka Gud därför.

a, å, o, u,
ä, e, i, ö, y.

r. ro, år, rar.
l. lä, al, ål.
* m. mo, åm, ram.
n. nå, nu, namn.
j. ja, ej, maj.
v. vi, var, vår.
g. gå, väg, gul.
b. bo, bi, boll.
d. du, id, död.
* f. få, uf, fyr.
* s. se, os, sås.
k. ko, ok, kok.
p. på, rep, pump.
t. tā, tō, tratt.
h. ho, hö, hår.

q. c. z. x.

A, Å, O, U,
Ä, E, I, Ö, Y.

R. Ros. Ren.
L. Lax. Lack.
M. Mor. Mars.
N. Not. Natt.
J. Jul. Jagt.
V. Vax. Vigt.
G. Guld. Grus.
B. Bok. Bord.
D. Dal. Djur.
F. Far. Fat.
S. Sol. Säng.
K. Krut. Korn.
P. Pall. Punkt.
T. Tak. Ton.
H. Häst. Hund.

Q, C, Z, X.

a, å, o, u,
ä, e, i, ö, y.

r. rå, or, rör.
l. lo, il, lur.
* m. må, om, lam.
n. ni, en, min.
j. jul, aj, jenn.
w. win, wall, wrå.
g. grå, wägg, garn.
b. ben, näbb, bur.
d. dy, wed, dum.
* f. fur, fog, larf.
* f. fur, syl, swag.
f. flo, öf, köf.
p. pil, opp, pip.
t. tu, ut, tunt.
h. hy, har, hemstt.

q. c. s. z. x.

A, Å, O, U,
Ä, E, I, Ö, Y.

R. Ris. Rund.
L. Lång. Lind.
M. Mark. Mört.
N. Nord. Nejd.
J. Jäst. Jakt.
W. Wägg. Werld.
G. Glans. Grift.
B. Bleck. Band.
D. Doft. Dagg.
F. Frans. Frift.
S. Sorg. Swärd.
K. Kraft. Kol.
P. Prick. Pust.
T. Trapp. Twång.
H. Hwaff. Hjelp.

Q, C, Z, X.

1

I ån är en ny, fin båt. Jag tror, att han är blå med en gul rand.

När du läst en bit i din bok, skall du få gå med mig till ån och ro. Se väl på, så går det bra!

2

Vid en grind stod en gång en varg. — Ett får gick der fram, och vips tog han ett skutt för att nå sitt rof. Men då smäll ett skott, och vår varg låg der död i sitt blod.

3

I. Min far har sagt: "då du går ut, mitt barn, så lek ej blott! Se ock på Guds verk!"

II. Se upp till vår sol, som Gud har gjort så ljus och så varm och satt så högt! Hon ser så mildt ned på vår jord.

III. Se der, långt, långt bort ett högt berg, som når allt upp mot skyn! Dess fot är grön af gräs och träd, men dess topp är hvit af snö, som ej går bort, ty der är så kallt. Det är ett fjäll.

III. Se der en ros! Hon är hvit som mjölk. Och der, ej långt från bron, står en, som är röd, men här, vid min fot, en gul. Färg och lif och lukt gaf Gud dem, och de stå der till hans pris.

III. Se der en mask! Jord och gräs har han till mat, men han har dock lif, och hans kropp är ren och fin, fast han går i mull. — Hvem har väl gjort vår sol, vårt fjäll, vår ros, vår mask? Hvem, om ej Gud? Han har all makt, är vis och god.

I. En gång gick jag med min far ned till an. Der såg jag stor, hvit fisk gå af och an.

II. Jag tog då min knif och skar mig ett långt spö; min far gaf mig ref, krock och mask. Strax fick jag mig en fisk.

III. Med den gick jag glad hem till min mor. På vår spis låg glöd, och snart åt jag stekt fisk och bröd.

Allt är skapt af dig, o Gud!
Med din makt och på ditt bud:
Luft och ljus och sjö och land,
Djur i skog och fisk wid strand,
Gräs på mark och frukt på träd,
Snö och regn och sol och säd.
Allt som är, så stort som smått,
Har du gjort, och gjort det godt.

Ett får gick på en äng och åt. Då jag såg det, sprang jag strax dit. I min väg låg en stock. Mot den föll jag och slog mig hårdt.

Då jag nu låg der och grät, fick jag se en stor, grå orm tätt wid min hand. Jag blef så rädd, att jag stref till. Fast mitt knä swed, stod jag dock upp och gick bort, så fort jag hann.

Ett lam, som jag ej förr märkt, kom så gladt till mig, ty det war wandt, att få bröd af mig. Jag blef så glad och kom ej mer ihåg, att mitt knä war ondt. Mitt lam gick till sin mor, och jag gick med och kom så fram till det får, som jag först såg.

En dag fick en örn syn på ett lam. Det kom från en bäck, der det fått sig en dryck. Som en pil for vår örn ned, slog sin klo i dess rygg och flög så upp med sitt rof till sitt bo, der ung örn stref på mat. Ung örn åt och teg.

En ny dag kom, och vår örn satt som förr på sin gren. Då gick der fram en pilt om fem år. Bäst som han gick, greps han med kraft i sin rygg af vår örn. Men hur tror du det gick? — So, en man, som just då gick der fram, gaf vår örn ett slag af en stör, så att han dog.

Det blef nu sorg i ung örns bo. Men vår pilt bad sin far och mor att få ta ung örn till sig. Det fick han. Ung örn blef snart stor och stark, då han af vår pilt fick fött och bröd.

8

”Vill du som jag”, skrek Per till Carl, ”så gå vi ned till sjön och ro i en båt. Mor vet ej om det, men det bryr jag mig ej om.”

”Gå hem till din mor och far”, bad Carl. ”Får du lof af dem, så går jag ock med dig, ty jag har fått lof att ro på sjön i dag.”

”Nej, det gör jag ej”, var Pers svar, ”men kom du med! Vår båt är lätt och ny och på sjön är så lugnt. Du vet ock, att jag kan ro, om det än är blåst. Kom blott med! Jag har ock en korg med mig. I den har jag godt, mjukt bröd och sylt och frukt, som jag tog i mors skänk, då jag gick.”

Men Carl gick ej med. Först stod han kvar en stund och såg på Per, men se'n sprang han hem. Der slöt han sig tätt till sin mor och var i sin själ så glad att ej ha gått med Per till sjön.

9

(Fortsättning.)

Vid sjön, dit Per nu gick, sköt han ut sin fars båt från land, steg ned i den och tog en stör att ro med.

Hur det nu gick till, vet jag ej, men det vet jag, att Per föll och bröt ett ben af sig.

Der låg han nu som död en lång stund. Se'n kom han dock till sig och såg upp och grät; ja, han skrek och tjöt i svår värk. Men ej nog med det! En hård storm stack upp, och snart for hans båt långt ut på sjön.

Sol gick ned, och i natt och köld, i storm och regn höll Per på att dö.

10

(Fortsättning.)

En ny dag kom. Det blef ljus för natt och lugn för storm; men Per låg blek och sjukt och rädd i sin båt. Nu skrek han ej mer, men han qwed och bad Gud om hjälp i sin nöd.

Hans mor bad ock till Gud, der hon satt, långt bort vid sjöns strand. Där på får föll ned på kind, och blef såg hon han åt sjön, för att få syn på den båt, som Per haft.

Der stod Carl, som sagt, hwart Per gått. Pers far kom ock dit, full af sorg. Men ej hörs rop, och ej syns båt. ”Per är död, och hans båt har gått i qwas!” — så ljöd det blott.

(Fortsättning.)

Om en stund ser man dock en man med hast ro åt det håll, der Pers far stod. I sin båt har han Per, som han fann, då han var på sjön för att med nät få fisk.

Snart låg Per i sin mors famn. Se'n bars han hem af sin far.

Lång tid låg Per sjuk, men då han blef frisk, gick han ej bort, om han ej fått lof att gå, och tog ej bröd och sylt och frukt, då hans mor ej såg det.

Att ett ting har färg, och hvad för en färg det har, det ser du. Att snö är vit, att sot är svart, att din rock är blå, din hatt brun, och att din väst är röd och gul, — det allt vet du af din syn.

Ljud af ett skott, slag af ett ur, skall af en hund, ton af en sträng, — ser du ock det? Nej, det hör du.

Att vin är sött eller surt, att öl är häskt, och att söt mjölk är en god dryck, det vet du af din smak.

Bryt en ros, men stid dig ej! Han har ju en god lukt? Ja! Och hur vet du det? Jo, af din lukt.

Ännu, så mjuft! Jag tror, att det är dun. Nej, det är ull. Ännu, så hårdt! Det är mist jern, om ej sten. — I dag är det varmt, i går var det kallt. Ser du det? Hör du det? Vet du det af din smak? Af din lukt? Hur vet du då, att så är?

I en bok, som min far en gång köpt, står det så här:

"Den ondt gör, han ondt får."

"Du gör synd, om du gör, hvad du ej bör; men du gör ock synd, om du ej gör, hvad du bör."

"Stor synd, stort straff."

"Frisk själ i frisk kropp är bäst af allt på vår jord."

"Lång sömn gör ej vis man."

"Lär dig Guds ord och göm det i din själ, så blir du ett fromt barn och en from man."

Min bror fick i går en gul bok. I den stod det så här:

"Är du klok, tag din tid i akt! Var ej lat! Då man är ung, lär man lätt. Snart är vår kraft för swag. En lat, hvad får han till sist? Sorg och skam, hån och spott. En lat dräng blir ej en flink man. Flit gör glad, rik och frisk. Följ mitt råd, det är godt."

Det lilla snälla bi
Mig surrar tätt förbi.
Det aldrig blifver matt,
Men samlar jemt sin skatt.

Hvem har väl biet sagt,
Hvar Gud har honung lagt?
Det ser dock stället lätt
Och tager den så nätt.

Det sade *han*, som gjöt
I blomman honung söt.
Och biet samlar den
Och tackar gifvaren.

Säden.

Råg, hvete, korn och hafre kallar man säd. Säden har en smal stängel, som kallas halm. Vid halmen är axet fästadt. I axet sitta de små kornen. Af kornen beredes mjöl.

Trädet.

Trädet har en rund stam, som består af bark, ved och merg. Med sina rötter är det fastväxt i jorden.

Ett träd, som man för fruktens skull odlar, kallas fruktträd. Det säges om detta: om våren gläder det dig; om sommaren svalkar det dig; om hösten föder det dig; om vintern värmer det dig.

*Hvad menas med löfträd? med barrträd?
Hvilka träd vet du namnet på?*

Jorden.

Jorden är till sin form eller skapnad rund, nästan som ett klot. Jorden hvilar icke på något, utan svärfvar fritt i den stora rymden.

När det 7 gånger varit *dag* och *natt*, så har den tid förflutit som kallas en *vecka*. Ungefär 4 veckor utgöra en *månad* och 12 månader 1 *år*.

Huru heta *veckans* dagar? Huru heta *årets* månader?

Hunden är ett *däggdjur*. Han visar stor *tillgifvenhet* för människor, är sin egare mycket *trogen*, vaktar hans *hus* och *gård*, jagar *villebråd* och kan draga små *vagnar* och *slädar*. Han glömmmer icke lätt det *onda*, och minnes länge det *goda*, som man gör honom.

Hvad menas med jagthund, vallhund, vindthund, gårdshund, mops, pudel?

Det snälla barnet.

Om dagen vid mitt arbete, då tänker jag så här:
Ack, flitig, snäll jag vara vill och hafva Herren kär.
Om natten, när jag sover, hvad drömmar jag väl då?
Jo, att Guds goda englar små omkring mitt läger stå.

Hunden och köttstycket.

En hund sam öfver en ström och hade ett köttstycke i munnen. Då han i wattenet såg skuggan af köttet, menade han, att äfven denna var kött och nappade snålt därefter. Men då han öppnade munnen, tappade han sitt köttstycke, och strömmen förde det bort.

Den, som gapar efter mycket, mister ofta hela stycket.

Lille Herman.

Herman är en munter fyr,
Djupt han sig kan bocka,
Han har många små bestyr,
Som till skratt kan locka.
Hjula, hoppa, gå på tå,
Leka blindebock också —
Det kan lille Herman.

Stora, granna bubblor han
Gör af tvål och vatten.
Kullerbyttor slå han kan
Raskt som själfva katten.
Exercera med gevär,
Leka att han skarpskytt är —
Det kan lille Herman.

Fåret är ett tåligt, mildt och godmodigt däggdjur. Det har spetsigt hufvud och rundlagd kropp, som är betäckt med ull. Det föder sig af gräs, hö, potates och andra frukter. Det är människan till nytta genom sin ull och sitt fött.

Haren.

Der sitter en hare helt nära en häck.

Ack, se hvilken man, så stolt och så käck!

Så trotsiga blickar omkring sig han sänder,

Och skägget om tveklufna nosen han vänder:

»Kom ej mig för nära, helt farligt det är,

Ty kraftiga slängar vankas det här.»

Ja, vore i världen han ensam blott,

Visst såsom en hjelte han hade sig stått,

Men — lyssna! på afstånd en piska hörs smälla,

Och hjelten han börjar strax modet att falla.

Han vågar ej stanna, han törs ej se opp,

Men skyndar sig undan i häftigt galopp.

Örnen.

Örnen är en roffogel. Han är mycket stor och stark, så att han ganska lätt kan rövra bort lam och får. Han flyger fort och högt. I stället för vatten dricker han blod. Han vistas merendels i bergiga trakter.

Räfven.

Räfven är ett fyrfotadt rofdjur. Han bor i hålor, som han gräfver i jorden. Han lefver af andra mindre djur. Han rövvar stundom lam, höns och gäss från gårdarne.

Räfven är så pass stor som en hund, men har lägre ben. Han är brunröd till färgen, har skarpa tänder, spetsig nos samt lång, yfvig svans, som är hvit i spetsen. Han är listig och försigtig. Vanligen fångas han i räfsaxar.

En korp hade stulit en ost och fäste sig se'n på grenen af ett träd för att äta upp den. Men som han efter sin wana icke kunde tåga, när han åt, fäst en räf höra honom strika öfver Osten. Räfven sprang genast till trädet och sade: "Korp, jag har wäl aldrig i min tid sett någon fogel hafwa wackrare fjädrar och wäxt än du har; och om du äfwen egde en lika wacker färgroft, borde man fröna dig till konung öfver alla foglar."

Korpen narrades af detta smick, grep sig an och wille låta höra sin röst; men när han öppnade näbben, tappade han Osten, hwilken räfven behändigt tog och åt upp, under det han strattade åt den dumme korpen.

Fjärilen

Fjärilen är ett litet vackert djur, som om sommaren brukar att fladdra omkring bland blommorna. Innan fjärilen får sina granna och brokiga vingar, med hvilka han rör sig så snabbt

i luften, kallas han larv, och då kan han icke flyga, utan får nöja sig med att sakta krypa omkring. En sådan larv är den vanliga *kålmasken*.

Tupparne.

Så stolt af sina fjädrars prakt
En hane såg med stort förakt
På sin kamrat med kjol så grå
Förutan minsta glitter på.
"Gå långt", han sade, "bort från mig!
Det är ej något grant på dig;
Jag strålar som det röda gull,
Din klädnad är ju grå som mull;
Jag kan — och säger sanning bara —
I sådant sällskap aldrig vara."

Knappt var afkunnad denna dom.
Förrän Maria, pigan, kom
Med knif i hand och grep de två.
Den röda först och se'n den grå.
Tog lifvet af dem, skar dem opp
Och ref hvarvart dun af deras kropp.

Nu låg den stolte der och var
Liksom kamraten blott och bar.
Hvit var den ena, wit den andra
Och ej hvarann' de hördes klandra.

Ron har en tjock, klumpig kropp. Hufvudet har runda, böjda horn. På fötterna har hon klöfvar. Ron är ett af våra nyttigaste husdjur. Hon gifver oss mjölk, hvaraf vi bereda ost och smör. Hennes kött är mycket smaktigt och närande. Af hennes hud beredes läder; med hennes hår stoppar man möbler; af tälgen göres tvål och ljus.

Renen.

Renen är ett fyrfotadt husdjur. Han finnes också vild på de högsta fjellen. Renen begagnas af Lapparne, för hvilka han är af stor nytta. Han har stora, greniga horn och klufna hofvar. Han triffes endast der, hvarest det är kallt. Renen lefver af gräs, löf, ris och s. k. renmossa.

Hästen.

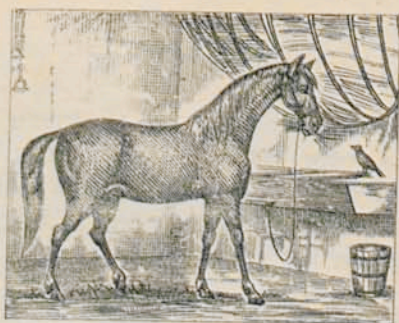
Näst hunden är hästen det läraftigaste och mest tillgifna af våra husdjur. Han känner ej blott sitt hem och kan äfwen ensam hitta dit, utan känner äfwen sin herre, samt stannar gerna, der denne brukar att stanna och taga in.

Hästen är ett renligt och prydligt djur, som begagnas till ridning och såsom dragare. Hästen är derjemte ett sällskapligt djur, som gnäggar, då han ser andra hästar, eller då han är ensam, tycker om klappning och smekningar samt främar halsen och ser modig ut.

Drönen håller han framåt, hälst då han vill lyfna, men lägger dem tillbaka och klipper med dem, då han skrämmes, fruktar något eller blir ond. Han är mera rädd och yster än andra tama djur samt lättfrämd af minsta ljud eller föremål, och till hans lynne hörer, att han hejdlöst och i wildaste fart springer eller sténar, då han hastigt skrämmes.

Hästen bindes med halsrem eller med grimma samt tyglas med betfel i munnen. Hans hofvar beläggas med skor af jern, hvilket gör att han förmår utvärda steniga och hårda vägar. Hästens trafikwande är uthålligt och hans galopp rasft.

Vanligast är hästen brun eller svart till färgen. Men det finnes också gråa, hvita, gula, röda och förgiga hästar; ja, till och med stinlar och stäcker.

Sparfven:

Brunte! Din krubba är full utaf säd.
I hunger jag beder: gif mig litet med,
Ett endaste korn eller ock några få,
Din hunger blir stillad helt säkert ändå!

Hästen:

Ja, tag, lilla fogel, så många du vill.
Det räcker åt oss och åt flere dertill!

*Så åto de kornen tillsammans i frid,
Och ingen utaf dem led skada dervid,
Men sedan, då solheta sommaren kom,
Och flugor i luften svärmade om,
Då sparfven väl tusen och tusende tog;
För kornet fick hästen betalning nog.*

Lejonet.

Lejonet är ett stort och mycket starkt vilddjur samt grymt och farligt. Med ett enda slag af sin tass kan det döda en ox.

Lejonet är gult till färgen med lång svans och yfvig man. Det låter tämja sig af människan, ehuru man aldrig kan fullt lita på det. Djurtämjare förevisa ofta tama lejon, men dervid händer icke sällan olyckor.

Elefanten.

Utaf alla landtdjur är elefanten det största. Han har tvenne långa betar, stora hängande öron samt en lång snabel. Af betarne får man s. k. elfenben.

Snabeln begagnar elefanten dels till att andas igenom, dels att insupa vatten med, då han dricker, och föra födan till munnen med, då han äter.

Elefanten föder sig af växter och tycker isynnerhet mycket om sådana, som hafva en söt smak.

De flesta elefanter äro gråaktiga till färgen, men det finnes äfven alldeles hvita. Elefanten lefver vild uti stora hopar i Asien och Afrika, men låter lätt tämja sig och är mycket läraktig och klok. Man har många berättelser, som bevisa, huru kloka dessa djur äro.

Taxi du är så liten och klen
Tax! du är så liten och klen,
 Med jämmerligt, korta och krokiga ben!

Taxen

Taxen:

Vindthund! Lång är du visst och ganska stor,
 Men i ditt hjerta mod ej bor.

Vindthunden:

Haren griper jag dock i hans lopp.

Taxen:

Räfven ur idet drifver jag opp.

Jägaren bjuder dem vänner att vara,
 Snart han på jagt med dem ville fara.
 Se der den store, hur pilsnabbt han far!
 Se der den lille, hur räfven han tar!
 En hvar vid jagten är snäll på sitt vis,
 En hvar af jägar'n förtjenar sitt pris.

Hästsföfömmet.

En landtman sadlade sin häst för att rida till staden. Väl märkte han, att det fattades ett föm i hästens ena sko, men sade derwid: "på ett föm beror det just icke", och red vidare.

Han hade ej tillryggalagt halfwa vägen, förr än han märkte, att hästen förlorat sin sko. "Funnes det en smedja i grannstapet", sade landtmannen, "så låte jag nu sko hästen, men han kan väl hjälpa sig med tre stor!"

Efter en stund hade emellertid hästen skadat sin bara fot emot den steniga marken och började halta. Snart derpå sprungo tvånnne röfware fram ur stogen för att plundra den refande. Denne kunde ej fly på sin halta häst, hvarför de fråntogo honom hästen tillika med tyglar, sadel och kappfädd.

"Det kunde jag väl aldrig tro", sade landtmannen, "att jag för ett enda föm skulle förlora hela hästen och mera till."

Långsamt och sorgset begaf han sig hem till fots, och från den stunden införpte han flitigt denna lärdom hos sina barn:

Vårdslöshet i ting, som kallas ringa,
 Kan dig snart i stora skador bringa.

När våren nalkas får allt i naturen liksom nytt lif. Solens strålar blifva så varma, luften kännes så frisk, fälten prydas med grönska. Lärkan uppstämmer sin glada sång, och landtmannen reder sina tegar.

Med sommaren utvecklas naturens fulla färging. Det höga, vajande gräset, de tusende blommorna, den klarblåa himmelen — allt manar till glädje, allt vittnar, att Gud är god.

Men snart nalkas hösten. Trädens lummiga kronor glesna, blommorna vissna, och säden hvitnar till skörd.

Barnet och modern.

Barnet.

Åh, solen har jag sett gå upp!
Derborta, bakom bergets topp,
Det blef så ljus, och innan kort
Hvar liten molnfläck stödde bort.
Då tänkte jag: "Åh, om ej mer
Den kära solen ginge ner!"

Men qvällen kom, och för min syn
Sjönt solen bakom skogens bryn,
Och tusen, tusen, stjernor små
Begynte snart att tindra då,
Och månen sjelf, så klar och ren,
Och lyfte med sitt milda sten.

Då tänkte jag i stilla bön:
Åh, natten är ju äfwen skön.
Hvar liten stjerna är ett bud
Ifrån vår käre Herre Gud.
Och allt, hvad Han har gjort, är godt
Och vittnar om Hans kärlek blott.

Modern.

Ja, Gud är god, och hvad Han gjort
Det är alltsammans godt och stort.
Och lika trofast, god och vis
Han värdar oss, sitt namn till pris.
Och vill oss alltid vara när,
Till de vi äro, der Han är.

Under December, Januari och Februari månader infaller den årstid, som kallas vinter. Fälten betäckas af snö, träden kläddas med rinfrost, sjöar och floder tillfrysas. Hos oss här i Sverige är det då ganska kallt.

Huru roligt är det ej om vintern att åka fälte och gå på skridskor! Och de lustiga snögubbarne sedan! Skada blott att de smälta bort vid första töväder; man har dock rätt mycket besvär för att få dem stora och ståtliga.

Slutligen få vi icke förgäta, att under vintern infaller den sköna högtiden, julen, åt hvilken både gamla och unga så mycket fröjda sig.

Den flitige skolgossen.

*En liten gosse vid boken satt;
Då blickade solen in så gladt,
Så mild och vänlig hon bad:
Kom ut, liten vän, så rask och skön,
Med strålgans fyller jag ängen grön,
Der kan du leka så glad.
Men gossen svarar: var tyst och still!
Min läxa jag först mig lära vill.*

*Han läser, han läser och flitig är;
Hvad är det, som knackar på rutan der?
En fogel, som tittar in.
Men hvarför sitter du inne så der?
Bland skogens träd så roligt det är.
Kom ut i den friska vind!
Men gossen svarar: var tyst och still!
Min läxa jag först mig lära vill.*

*Och riktigt med kraft han läser nu,
Då ropar det åter der ute: du!
Hvad vill du med din bok?
Kom ut och pröfva, hvad frukt ändå
Ditt gamla äppleträd bjuder på!
Du blifver mig snart för klok.
Men gossen svarar: fler ord ej spill!
Min läxa jag först mig lära vill.*

Lille Sven.

Det var en vacker vårmorgon. Solen sken, och foglarne sjöngo i träden.

Lille Sven hade af sina föräldrar blifvit skickad till skolan, men han var icke mycket angelägen om att läsa. Mycket heldre ville han leka än gå i skolan.

Då Sven därför fick öga på ett bi, som flög från blomma till blomma, sade han till det: "var så snäll och kom och lek med mig, lilla bi!" Men biet svarade: nej, jag får icke vara lat. Jag skall flyga ikring och suga honung ur blommorna!"

Derpå mötte den lille gossen en hund och frågade honom: "hund, vill du leka med mig?" "Nej," svarade hunden, "jag får icke vara lat. Jag har icke tid, jag måste skynda mig."

Derefter gick Sven förbi en höstack. Der såg han en fogel, som i sin näbb uppsamlade några höstrån, och sade till honom: "fogel lilla, vill du icke leka med mig? Kom, hör du!" Men fogeln svarade: "nej, jag får icke vara lat. Jag skall snart hafva mitt bo färdigt och måste därför samla hö.

mossa och ull." Och med dessa ord flög han bort.

Slutligen såg gossen en häst, gick fram till honom och sade: "vill du leka med mig?" Men hästen svarade: "nej, jag får icke vara lat. Jag skall gå bort och draga plogen; annars få vi icke säd att baka bröd af."

Då tänkte lille Sven vid sig sjelf: "hvad! de säga alla, att de icke få vara lata: så vill icke heller jag vara det." Och hurtigt skyndade han till skolan och läste lika flitigt, som biet samlade honung.

Arbetsamhet.

*Morgonsolen redan strålar
Högt på blåa himmelen.
Lilla fogeln glädtigt sjunger
Från sin gren igen.*

*Såsom han, vi glade stämma
Upp vår sång mot himlens höjd,
Sedan skynda vi att börja
Arbetet med fröjd.*

*Dagens stund är snart förliden;
Blott för den, som flitig är,
Blifver efter slutad möda
Hvilan ljuf och kär.*

Det egenwilliga lammet.

Det var en gång en herde. Han hade en stor hop får och lam under sin vård och var mycket ömsint om dem. Bleswo de sjuka, så vårdade han dem, och tröttnade de, så bar han dem ofta på sina armar. Hvarje natt stängde han in dem för att derigenom watta dem för den elaka ulfwen.

De funno sig allesammans mycket wäl; blott ett litet lam war icke tillfreds. Och hwarföre? Emedan det wille gå sin egen väg.

Det enfaldiga lilla kräket tyckte icke mycket om att stängas inne om natten. "Jag förstår icke", sade det, "hwarföre wi skola stå inne stängda hela natten igenom. Så gör man icke med hunden. Det är icke snällt att så behandla oss, och därför skall jag gå min väg, så fort jag kan."

Då sade en gammal klok bagge: "Du är bra enfaldig, du, stackars lilla lam! Går du bort, så är jag säker, att du kommer i olycka".

"Det tror jag icke," svarade lammet, ty det wille nödvändigt gå sin egen väg.

Så snart aftenen kom, smög sig det oförståndiga lilla djuret långt bort från de andra och kom in i en stor skog.

Det dröjde icke länge, förrän det fick se en stor ulf, som kom från sitt gömställe och tjöt försträcktligt. Då önskade sig det stackars

lammet wara hemma i fällan, men nu war denna långt bort.

Snart fick ulfwen se lammet, grep det i sina käftar och bar det bort till sin mörka håla, der han flet det i stycken och åt upp det.

Sabbaten.

Gud i himmelen dig säger:
Veckans dagar sju du eger.
Sex deraf vill jag dig gifva
Att i arbet' du må blifva,
Men den sjunde vare min!
Då vill jag dig undervisa
Mig att tjena, mig att prisa
Och i himlen komma in.
Kära barn, så hör och lär,
Hvad din Gud dig säger här!

Guds öga.

Johan var en gång med sin äldre syster, Anna, ensam hemma. Då sade han till henne. "Kom, skola vi leta oss något godt att äta!"

Anna svarade: "Om du kan föra mig någonstades, der ingen ser oss, så följer jag dig."

"Nå, kom då med i mjölkammaren; der skola vi dricka ur en skål, full med söt grädde."

Anna svarade: "Der ser oss grannen, som hugger ved på backen."

"Nå, så följ mig då i köket! Der i skåpet står en kruka med honung. I henne skola vi doppa vårt bröd och äta."

"Der," invände Anna, "kan grannhustrun, som sitter vid sitt fönster midtemot och spinner, lätt se oss."

"Så gå vi ned i källaren och äta äpplen," sade Johan." Der är det mörkt som i en säck, och der kan visst ingen se oss."

"O, min käre broder," svarade Anna. "Tror du då verkligen, att ingen ser oss der? Vet du ingenting om det öga, som ser igenom murar och skådar allt, äfven i mörkret?"

Johan kände sig slagen i samvetet och sade: "du har rätt, min goda syster! Guds öga ser oss."

*I det djupa, i det höga
Råder en osynlig hand,
Och ett aldrig slutet öga
Vakar öfver minsta grand.
Intet hvalf dig innestänger,
Dit den handen icke når;
Ingen natt omkring dig står,
Dit det ögat icke tränger,
Hvart du flyr och hvar du är,
Före dig är Herren der.*

Genljudet.

Den lille Gustaf visste ännu ingenting om genljudet. En gång sprang han på ängen, som var belägen emellan två berg, och ropade: "hej, hopp!" Genast ropade det också i skogen: "hej, hopp!"

Förundrad frågade han med hög röst: "hvem är du?" Genljudet återgaf frågan.

Då blef gossen ond och skrek: "dumma pojke!" och — "dumma pojke!" ställade det tillbaka ur skogen.

Gustaf förargades ännu mer och ropade allt värre och värre skymfard inåt skogen, som troget återfände dem alla. Han sökte och öfverallt den förment lamraten för att hämnas på honom, men fann ingen.

Då sprang han hem och klagade för modern, att en elak pojke hade gömt sig i skogen och skymfat honom.

Modern svarade: "denna gång har du anflagat dig själf. Du har icke hört annat än återljudet af dina egna ord. Hade du ropat ett vänligt ord inåt skogen, så hade du fått ett vänligt svar."

Var vänlig eller trätolysten var!

Som du i skogen ropar, får du svar.

Tänkespråk.

Tänk, hvad du tala vill, förr än du något säger;
Den talar aldrig klokt, som icke orden väger.

Lär artigt skicka dig; med vett och goda seder
Du allas kärlek får, och eget väl bereder.

Sök bruka tiden rätt, och tidens värde känn;
Så snart han en gång flytt, fås han ej mer igen.

Den gröna qvisten.

Fredrik var en tanklös, oförfvägen och oordentlig gosse. Han gaf aldrig akt på goda lärdomar, utan dref snarare gyckel med dem.

En dag gick han med sin syster Sofia ut i trädgården. Sofias lilla trädgårdssäng var full af de vackraste blommor, men Fredriks var alldeles förvildad och full af ogräs.

»Broder, broder», sade den ordningsälskande system, »du har ju alls ingen reda och ordning bland dina saker. Det kommer nog en gång att gå dig, som mamma säger: du kommer aldrig i din lefnad på grön qvist.»

Fredrik skrattade blott, klättrade strax upp i ett stort äppleträd och ropade: »Se hit, syster! Nu har jag till och med kommit på en grön gren.»

Kratsch — och genast brast grenen. Fredrik föll ned och bröt af sin ena arm.

*Med nyttig lärdom gyckel drifva,
Det kan och bör ej straffløst blifva.*

Bertha och törnrosbusken.

»Du ros, så vacker som en dag,
Du skall bli min, det lofvar jag!»
Så sade lilla Bertha.
Hon sträckte fram sin hand; men ack!
På buskens taggar hon sig stack —
Det gjorde mycken smärta.

»Aj! aj! min glädje var så kort» —
Nu Bertha klagar och går bort
Med ögat fullt af tårar —
»Härnäst mig något locka vill,
Så skall jag först se noga till,
Att ingen tagg mig sårar.»

Guds försyn.

Gud bor deruppe i det höga.
Der englar prisa Honom gladt,
Dock vet jag, att Hans fadersöga
Ock följer mig, båd' dag och natt.

Han, som har skapat jord och himmel,
Han föder och han kläder mig.
Och bland mång' tusen verldars hvimmel
Till mig Hans omsorg sträcker sig.

Menniskoracerna.

Det beundransvärdaste, af allt hvad Gud skapat, är *Menniskan*. Hon står högst bland de skapade föremålen på jorden, ty hon har förmåga att tänka och tala, och hon har derjemte en odödlig själ.

Men likasom djuren och växterna äro mycket olika på olika delar af jorden, så hafva ock de menniskor, som der bo, efter hand blifvit hvarandra ganska olika, både till utseende och själsförmögenheter.

Man indelar menniskorna i 5 särskilda stammar eller s. k. racer, nämligen *Kaukasiska*, *Mongoliska*, *Amerikanska*, *Malajiska* och *Negerracen*.

Den Kaukasiska eller *hvita* racen har ljus hud, mjukt hår, hög panna och något aflångt ansigte.

Den mongoliska eller *gula* racen, har gulaktig ansigtsfärg, strävt hår, låg panna, på sned sittande ögon, bredt ansigte samt bred, intryckt näsa.

Den Amerikanska eller *röda* racen har kopparröd färg, svart, slätt och långt hår, krokig näsa och låg, bakåtlutande panna. De menniskor, som tillhöra denna race, kallas gemenligen Indianer.

Den Malajiska eller *bruna* racen har mörkbrun ansigtsfärg, långt, svart, yfvigt hår, stora framstående läppar och tillplattad näsa.

Neger- eller *svarta* racen har svart glänsande hud, svart, krusigt hår, platt näsa och tjocka läppar.

Sverige.

Det land, i hvißket vi bo, kallas Sverige. Emedan vi der äro uppfostrade och våra fäder der bo eller bott, falla vi detta land för vårt fosterland eller vårt fädernesland.

Vi äro svenskar vi också,
Fastän vi äro små,
Vårt fosterland det älska vi,
Och snart vi stora bli.
Vårt öga ser, att skönt det är,
Att älska det, vårt hjerta lär,
Och gladt vi sjunga om vårt land,
Vårt kära fosterland.

Hvar är väl ängen mera grön,
Hvar är väl blomman mera skön,
Än i det land, der vi i frid
Framgå vår barndomstid?
Ja, vi det älska till vår död,
Och byta ej, om ock man bjöd
Oss största skatt i annat land,
Vårt kära fosterland.

*Konung och rike Herre beskydda!
Hägnat vårt kära fädernesland!
Höga och låga, slott såsom hydda
Huldrikt bevare alla Din hand!*

Skolan.

En dag sade lärarinnan till sina lärjungar:
 »I går i skolan, för att lära eder det, som är
 nyttigt för eder framtid, för att uppfostras till
 förståndiga och goda människor. Varen flitiga
 och uppmärksamma, så att I lären rätt förstå,
 hvad eder omgifver, och kunnen urskilja, hvad
 som är sannt eller falskt. Varen fromma, snälla
 och lydiga barn, så att, när eder skolgång är
 slutad, I kunnen göra edert inträde i världen icke
 blott med ett uppväckt förstånd, utan äfven med
 ett godt och lydaktigt hjerta.»

Som biet samlar honung söt,
 När träd och örter blomma,
 Till näring uti kupans sköt,
 Då höstens dagar komma;
 Så bören I i lifvets vår
 Er vett och kunskap samla.
 Att ej i edra äldre år
 I mån i mörker famla.
 I skolan gifven därför akt
 På allt, hvad I fån lära!
 Ty ädelt frö, i god jord lagdt,
 God frukt en gång skall bära.

O, Fader huld, se till mig ned!
 Låt mig ej ensam gå,
 Bland faror med din hand mig led,
 Och styrka gif också!

Lär mig af hjertat älska Dig
 Och hvila vid din nåd!
 Hjelp, att jag troget sluter mig
 Till dina helga råd!

Lär mig ock flitigt till Dig gå
 Med mina böners ljud
 Och lägga mina sorger små
 Uppå Ditt hjerta, Gud!

Gif mig den sanna ödmjukhet,
Som ringa anser sig,
Som ej af egna dygder vet,
Men söker *allt* hos Dig!

Uti mitt hjerta skrif Du in
Din helga vilja så,
Att jag med redligt barnasinn
Din sannings väg må gå!

Och när min lefnad slutad är,
Min glädje och min strid,
Låt mig få vara, Fader kär,
Hos Dig i evig frid!

—*—

li

G av Elisabeth Thorman, aug 1839

Hos Lithografiska Aktie-Bolaget i Norrköping
samt i de flesta af rikets Boklädor finnes följande
undervisningsmateriel att tillgå:

Skriftbok, i 8 kurser af C. J. Meijerberg, och i 6 kurser af Fr.
Sandberg, à 10 Öre pr kurs.

Karta öfver Sverige och Norge af C. Georg Starbäck, 30 Öre
(Dito uppklistrad å papp och fernissad, 60 Öre.)

Konturteckningar och Gradvät, till bruk vid Kartritning
skolorna, af Fr. Sandberg, 50 Öre.

Zonkarta, uppklistrad å väf samt fernissad, 6 Rdr.

XXV Bilderark för skolan och hemmet af F. Sandberg, 8:e
upplagan. 7 Rdr.

Bokstäfver, lösa, uppklistrade å papp, större (3 Rdr) och mindre
(1,50 Rdr).

III Astronomiska Vägglanscher, färgtryckta, 40 x 27 dec.
tum, af T. A. von Mentzer 13,50 Rdr. (uppklistrade å väf och
fernissade)

XX Historiska Taflor, tontryckta, 4 Rdr 50 Öre.

Atlas öfver Sveriges Län af T. A. von Mentze.
